

Suomen Kylät ry

Eduskunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 25.11.2025 klo 09.00 / U 53/2025 vp /

Asiantuntijakuuleminen

Asia:

Asia: U 53/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle 1) asetusehdotuksesta Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028-2034

Lausunto:

Suomen Kylät ry kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemisessa 25.11.2025, Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle 1) asetusehdotuksesta Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028-2034.

Suomen Kylät näkee, että valtioneuvoston kanta (VNK/2025/127), jonka mukaan tavoitteena on, että yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen, ml. Leader-toiminta, jatkuisi pääpiirteissään nykyisen kaltaisena, on oikean suuntainen ja kannan mukaisesti Leader-toiminta on huomioitava Suomen kansallisessa NRP- suunnitelmassa omana kokonaisuutenaan.

Leader-toimintatapa on olemassa oleva toimiva rakenne, joka kattaa 99 % Suomen alueista ja jota on mahdollista kehittää ja hyödyntää myös nykyistä laajemmin eri teemoissa. Leader-toiminta on ketterää nopean reagoinnin toimintaa yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin ja niistä aiheutuviin paikallisiin haasteisiin.

Leader-toimintatapa on kustannustehokasta ja sen osumatarkkuus on hyvä. Se mobilisoi vapaaehtoistyötä, yritysrahoitusta ja yhdistysten omarahoitusta nelinkertaisesti, yksi tukieuro laittaa liikkeelle neljä euroa yksityistä rahoitusta ja talkootyötä. Leader onkin maaseutukuntien tärkein rahoituskumppani.

Suomen kansallisen kumppanuussuunnitelman (NRP) valmistelussa ja rakenteessa tulee hyödyntää CLLD/Leader toimintatapaa monialaisesti ja hallinnollisesti mahdollisimman kevyellä tavalla, jonka komission asetusehdotukset nyt hyvin mahdollistavat. Leader-toiminta on yli 30 vuoden aikana vakiinnuttanut paikkansa sekä osoittanut toimivuutensa ja vaikuttavuutensa. Leader-toiminnan piirissä on 2,5 miljoonaa suomalaista.

Leader-toiminta on säilytettävä laaja-alaisena ja mahdollistettava sen hyödyntäminen sekä CAPin sisällä että koko kumppanuussuunnitelmassa. Leader-toiminnan on oltava mahdollista kaikkialla Suomessa. Leader-toiminnalle on muodostettava oma "chapter" tai vastaava oma kokonaisuus kansalliseen NRP- suunnitelmaan ja osoitettava 5 % minimirahoitus kansallisesta NRP-suunnitelmasta.

Tausta

Huomionarvoista on, että **Leader on maaseudun paikallisyhteisöjen ja yhdistysten ainoa merkittävä rahoituslähde**. Leaderin hyödynsaajina ovat tavalliset suomalaiset kautta maan. Paikalliselle tasolle ulottuvia ja maaseudulla toimiville yrityksille ja paikallisyhteisöille sekä yhdistyksille tarkoitettuja rahoitusvälineitä ei ole Leaderin lisäksi muita.

Leader on maaseutukuntien tärkein rahoituskumppani. Kunnista 298 hyödyntää Leader-rahoitusta ja Leader-toiminta kattaa kaikki Suomen maaseutualueet, 99 % Suomen pinta-alasta. Vain suurimpien kaupunkien keskustat on rajattu nykyisellä rahoituskaudella Leaderin ulkopuolelle. Kunnat rahoittavat Leaderia tällä kaudella 46 miljoonalla eurolla. **Yksi euro paikallista kuntarahoitusta tuo alueelle neljä euroa EU-rahoitusta.**

Leader-toimintaa on ollut Suomessa 30 vuotta, jona aikana siitä on muodostunut vahva ja toimiva verkosto. Leader-toiminnassa on ollut mukana läpi vuosien yhteensä satoja tuhansia suomalaisia. Kylätoiminnan, maaseudun asuin ympäristöjen, maaseudun yrittäjyyden ja kokonaisturvallisuutemme näkökulmasta Leader on erittäin merkittävä rahoitusväline. Suomalaisessa kylätoiminnan aktiiviverkostossa on mukana yli 4000 toiminnallista kylää, joissa on jäsenenä yli 400 000 suomalaista. Leader-rahoituksella on rahoitettu yhteisöllisiä tiloja, mm. kylätalot ja lähiliikuntapaikat, parannettu asuin ympäristöjen turvallisuutta ja viihtyisyyttä, tehty kyläturvallisuusinvestointeja (mm. kyläradiot, aggregaatit ja sydäniskurit) ja järjestetty harrastusmahdollisuuksia eri-ikäisille suomalaisille.

Suomalaisista yrityksistä lähes 96 % on mikro- ja yksinyrittäjiä. Tämä on Leaderin yritystukien kohderyhmä. **Leader-tuilla käynnistetään liki 1000 uutta yritystä ja kehitetään yli tuhatta toimivaa yritystä vuodessa.** Leader-yritystukia ovat tällä ohjelmakaudella mikroyritysten käynnistys- ja kehittämistuet, investointituet, omistajanvaihdostuet, maatilojen monipuolistamisen kokeilutuet sekä energiatuet.

Leaderin perustavaa laatua olevia ominaispiirteitä ovat paikallisuus, aluelähtöisyys, alhaalta ylös – periaate, paikallinen kumppanuus, innovatiivisuus, monialaisuus, verkostoituminen sekä alueiden välinen ja kansainvälinen kumppanuus.

Leader vahvistaa paikallista kehittämistä ja uudistumista suomalaisten ja paikallisten yritysten lähtökohdista. Kullakin seudulla Leader-ryhmien hallitukset päättävät rahoituksen jakamisesta Leader-ryhmän strategian linjausten mukaisesti. Leader-ryhmien hallituksen muodostavat paikalliset asukkaat ja yrittäjät sekä yhdistysten ja julkishallinnon edustajat yhdessä.

Tältä rahoituskaudelta erinomainen esimerkki on Nuoriso-Leader- toiminta. Nuoriso-Leader on nuorilta nuorille suunnattu Leader-toimintamalli, joka tarjoaa 13–25-vuotiaille nuorille mahdollisuuden vaikuttaa oman alueensa kehittämiseen. Nuoriso-Leader tarjoaa nuorille paitsi rahoitusta myös toimintamahdollisuuksia ympäri maan. Osassa Leader-ryhmiä toimii nuorisojaostoja ja nuoria myös Leader-ryhmien hallitustyössä. Nuoriso-Leaderin mahdollisuuksia on vahvistettava uudella rahoituskaudella.

NRP-asetus antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden rakentaa rahaston sisään Leader-toimintatapa haluamallaan tavalla ja rahoitusmäärällä, mutta täysin vapaaehtoisena. Leader-toiminnan jatkaminen laajemmin ja sen rahoituksesta päättäminen jäävät siis jäsenmaiden päätettäväksi. Rahoitus Leader-toimintaan tulee neuvotella erikseen osana kansallisen kumppanuussuunnitelman valmistelua. **Leader rahoitus on pystyttävä turvaamaan kansallisessa ja alueellisessa kumppanuussuunnitelmassa. Leader-toiminta ja tätä kautta EU:n läheisyysperiaatteen toteutuminen on turvattava koko maassa.**

Ohjelmarahoituksen sisään rakennettu joustavuus ei saa vaarantaa strategista pitkäjänteistä kehittämistä eikä rahoituksen ennakoitavuutta. Haasteeksi voi muodostua se, että rahoitusta ei sidottaisi enää useammalle vuodelle, mikä saattaisi johtaa Leader-ryhmien kehysvarojen määrittämiseen vuosi kerrallaan.

Esitys:

LEADER/CLLD- toiminnalle on varattava oma chapter tai vastaava oma kokonaisuutensa kansalliseen NRP-suunnitelmaan

Laaja-alaisen Leader-toiminnan tulee olla mahdollista kaikkialla Suomessa.
Leader-rahoitukselle on osoitettava minimirahoitus 5 % kansallisesta NRP-suunnitelmasta.

Tämänhetkisen tiedon mukaan Suomen tulevan NRP- suunnitelman vapaan rahoitusosuuden allokatio on 2,6 miljardia euroa (EU-osuus). Viiden prosentin osuus tarkoittaisi 130 miljoonaa euroa EU- rahoitusta tulevalle seitsemälle vuodelle, eli 18,5 miljoonaa euroa vuodessa. Leaderin tämänhetkisen rahoitustason EU- osuus on 19,78 miljoonaa vuodessa. Viiden prosentin tavoitteessa on siis jo huomioitu, että Suomen kokonaisallokatio tulee vähenemään tulevalla rahoituskaudella. 130 miljoonan euron EU-rahoitus mobilisoi paikallistasolla 163 miljoonaa euroa yksityistä rahaa ja 60 miljoonaa euroa kuntarahaa Leaderin yritys- ja yhteisöhankeisiin kaudella 2028-34, jos käytetään samoja rahoituksen jakosuhteita kuin kuluvalle kaudella. Valtion vastinrahoitusta tarvitaan 112 miljoonaa euroa. Kokonaisrahoitus olisi siten 465 miljoonaa, josta yksityisen rahoituksen osuus 35%.

Mikäli Leader- toimintaa ei jatkossa enää olisi, suomalainen vapaaehtoistyö rapautuisi kylissä ja taajamissa. On huomattava, että Leader-rahoituksen toimintamalli on erittäin kustannustehokas. Sen vipuvaikutus on merkittävä: yhteisölliset investoinnit kuten liikuntapaikat, reitistöt ja kokoontumistilojen korjaukset tehdään huomattavan kustannustehokkaasti, kun mukaan saadaan suuri määrä talkootyötä. Vapaaehtoistyö lisää tutkitusti henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Leader-yritystuet mobilisoivat merkittäviä yritysinvestointeja kautta maan, joiden yksityisrahoitus on vuodessa yli 20 miljoonaa euroa. Paikalliset palvelut, kulttuurituotanto, lasten ja nuorten harrastustoiminta erityisesti maaseudulla, ikääntyvien arjesta huolehtiminen ovat esimerkkejä toimista, jotka jäisivät vaille tukirahoitusta. Tämä johtaisi toimijakatoon, kiihdyttäisi laajoilla alueilla poismuuttoa ja syventäisi niiden asukkaiden, kyläläisten, yrittäjien ja maataloustuottajien ahdinkoa, joille poismuutto ei ole mahdollisuus.

Suomen Kylät ry

Suvi Louhelainen
Toiminnanjohtaja
suvi.louhelainen@suomenkylat.fi
p. +358 50 574 5920

Heli Walls
Leader-työn kehittämispäällikkö
heli.walls@suomenkylat.fi
+358 45 327 1117